

Skriftlig eksamen

Bokmål

Emne: KJEM110 / FARM 110 Kjemi og energi	Semester: Vår 2014
Dato: 28. mai 2014	Kl. (fra- til): 9-13
Tillatte hjelpemidler (i samsvar med emnebeskrivelsen): Godkjent kalkulator.	Antall sider: 5 medregnet periodesystemet.
Annen informasjon: 1 atm = 760 mmHg = 760 torr = 101 325 Pa 0 K = - 273,15°C Gasskonstanten $R = 0,08206 \text{ L atm K}^{-1} \text{ mol}^{-1} = 8,314 \text{ J mol}^{-1} \text{ K}^{-1}$ Faradays konstant $F = 96500 \text{ C mol}^{-1}$ Lyshastigheten $c = 3,00 \times 10^8 \text{ m s}^{-1}$ Plancks konstant $h = 6,63 \times 10^{-34} \text{ J s}$ Avogadros tall $N_A = 6,022 \times 10^{23} \text{ mol}^{-1}$ $K_w = 1,0 \times 10^{-14}$ (ved 25°C) Integrerte hastighetslover: $\ln[A] = \ln[A]_0 - kt$ $1/[A] = 1/[A]_0 + kt$ Nernstligningen: $E_{\text{celle}} = E^{\circ}_{\text{celle}} - (RT/nF)\ln Q$ Arrheniusligningen $k = A e^{-E_a/RT}$ Gibbs fri energi: $\Delta G = \Delta G^{\circ} + RT \ln Q$ Henderson-Hasselbalch-ligningen: $\text{pH} = \text{pK}_a + \log([\text{base}]/[\text{syre}])$	

Oppgave 1

3,0 g fast CO_2 slippes ned i ei flaske på 0,75 liter hvor det er et lufttrykk på 1,0 atm. Deretter settes korken på. All CO_2 vil da sublimere. Hva vil dette si? Hvor stort blir trykket i flasken når all CO_2 er sublimert? Molmassen for CO_2 er 44,01 g/mol. Anta at temperaturen er 25°C .

Beregn molbrøk og molar konsentrasjon av CO_2 gassen i flasken.

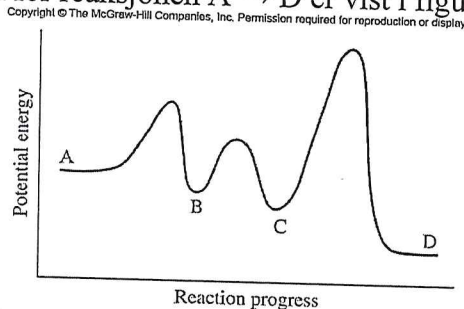
Oppgave 2

Hva er et kalorimeter? Hvilke to typer av kalorimetre kjenner du?

I et kalorimeter blir 0,100 mol $\text{NH}_4\text{NO}_3(\text{s})$ løst i vann. Hva blir den molare løsningsentalpien for NH_4NO_3 når temperaturen minker med $5,8^\circ\text{C}$ og massen av løsningen er 108 gram? Anta at den spesifikke varmekapasiteten for løsningen er den samme som for vann; $4,184 \text{ J g}^{-1}\text{K}^{-1}$. Se bort fra varmekapasiteten til kalorimeteret. Oppgi svaret med feilgrenser når usikkerheten i temperaturen er $0,1^\circ\text{C}$ og vi ser bort fra andre feilkilder ved forsøket.

Oppgave 3

Energiprofilen for reaksjonen $\text{A} \rightarrow \text{D}$ er vist i figuren:

Hvor mange elementærtrinn består reaksjonen av?
Hvilket elementærtrinn er hastighetsbestemmende? Begrunn svaret.
Hvilke mellomprodukter dannes i reaksjonen?
Er totalreaksjonen eksoterm eller endoterm? Begrunn svaret.

Oppgave 4

Hva er en bufferløsning?

En 1,00 L løsning består av 0,10 M av syren HF og 0,10 M av saltet NaF. Syrekonstanten er $K_a = 7,2 \times 10^{-4}$. Bestem pH i løsningen.

Hva blir pH når løsningen blir tilsatt 0,05 mol NaOH?

Oppgave 5

Skriv ned termodynamikkens tre lover.

Bruk termodynamikkens 2. lov til å vise at forandringen i Gibbs fri energi for systemet blir negativ for en spontan prosess ($\Delta G_{\text{syst}} < 0$). Entropiforandringen for omgivelsene kan settes lik $\Delta S_{\text{omg}} = -\Delta H_{\text{syst}}/T$.

Bruk Boltzmanns definisjon av entropi ($S = k \ln W$) til å forklare termodynamikkens 3. lov.

Oppgave 6

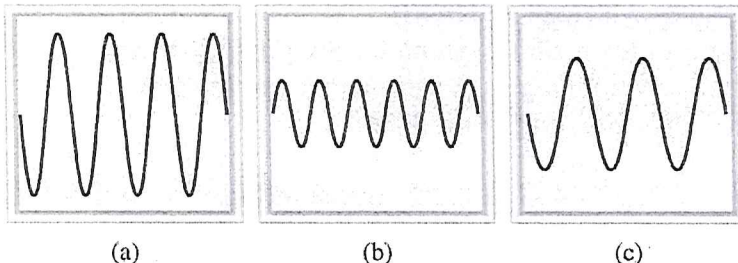
PET (Positron-Emisjons-Tomografi) er en kjernemedisinsk metode for å påvise kreft. Det vanligste radiofarmasøytiske preparatet for kliniske PET-undersøkelser er ^{18}F -FDG (fluorodioksyglukose). ^{18}F -isotopen dannes ved å bestråle ^{18}O med et proton. Hva er en isotop? Skriv en balansert ligning for denne kjernereaksjonen. Hva dannes i tillegg til ^{18}F ?

^{18}F -isotopen sender ut et positron og har en halveringstid på 109 min. Hvilken type kinetikk følger denne reaksjonen? Beregn hastighetskonstanten til desintegrasjonen.

Oppgave 7

Figuren viser en tegning av tre bølger a, b og c der bølgene beveger seg langs x-aksen. Aksene har like store enheter.

Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc. Permission required for reproduction or display

Hvilken bølge har størst amplitude?
Hvilken bølge har lengst bølgelengde?
Hvilken bølge har høyest frekvens?
Begrunn svarene.

Kobolt-60 er en radioaktiv isotop som blir brukt til kreftbehandling. Isotopen sender ut γ -stråling. Hva er γ -stråling? Beregn frekvens og bølgelengde til strålingen i nanometer når energien til γ -strålen er $3,4 \times 10^{-13}$ J/foton.

Oppgave 8

Skriv fullstendige elektronkonfigurasjoner for karbon-, nitrogen- og oksygenatomene ved hjelp av orbitaldiagrammer (boksdiagrammer). Forklar hvordan Pauliprinsippet og Hunds regel bestemmer elektronfordelingen i orbitalene.

Hva er hybridisering? Vis orbitaldiagrammene for karbon, nitrogen og oksygen når atomene er sp^3 -hybridiserte.

Oppgave 9

Tegn Lewis-strukturene for CH_4 , NH_3 og H_2O . Bruk VSEPR teorien til å bestemme geometrien til de tre molekylene. Hva er den største og den minste av vinklene H-C-H, H-N-H og H-O-H i molekylene CH_4 , NH_3 og H_2O ? Har noen av molekylene et dipolmoment? Begrunn svarene.

Oppgave 10

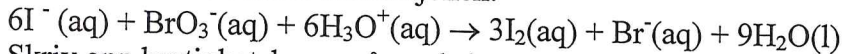
Når vi løser HCl og NaOH i vann, vil vannmolekylene samle seg rundt de oppløste ionene. Hva kaller vi denne prosessen? Hvilke intermolekylære krefter er det mellom vannmolekylene, og mellom ionene og vannmolekylene?

For syre-base reaksjonen $H^+(aq) + OH^-(aq) \rightarrow H_2O(l)$ er $\Delta H^0 = -55,7 \text{ kJ/mol}$ og $\Delta S^0 = 80,8 \text{ J/molK}$. Hvordan vil du forklare at ΔS^0 er positiv?

Hva blir ΔG^0 for reaksjonen ved 25°C ? Er reaksjonen spontan? Begrunn svaret.

Oppgave 11

På laboratoriet studerer vi reaksjonen:

Skriv opp hastighetsloven når reaksjonens orden med hensyn på I^- , BrO_3^- og H_3O^+ er henholdsvis m, n og p. I øvelsen bestemmer vi m, n og p eksperimentelt ved hjelp av starthastighetsmetoden og isolasjonsmetoden. Hva innebærer dette?

Aktiveringsenergien for reaksjonen er bestemt til 44 kJ/mol . Når reaksjonsblandingen tilsettes en katalysator øker hastighetskonstanten fra $34 \text{ L}^3\text{mol}^{-3}\text{s}^{-1}$ til $400 \text{ L}^3\text{mol}^{-3}\text{s}^{-1}$. Hva blir aktiveringsenergien for den katalyserte reaksjonen når temperaturen er 25°C ? Anta at frekvensfaktoren er den samme med og uten katalysator.

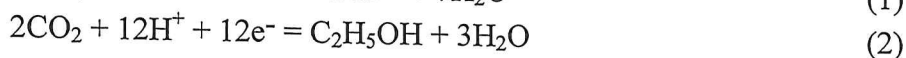
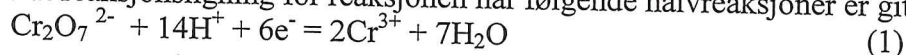
Oppgave 12

På laboratoriet blir etanol oksidert i surt miljø ved hjelp av kaliumdikromat

Hvilken fargeforandring blir observert? Hva er oksidasjonstallene for Cr i $Cr_2O_7^{2-}$ og Cr^{3+} , og for C i CO_2 ?

Skriv en balansert reaksjonsligning for reaksjonen når følgende halvreaksjoner er gitt:

PERIODIC CHART OF THE ELEMENTS

IA	IIA	IIIB	IVB	VB	VIB	VIIIB	IB	IIB	IIIA	IVA	VA	VIA	VIIA	GASES	INERT			
1 H 1.00797													1 H 1.00797	2 He 4.0026				
3 Li 6.939	4 Be 9.0122												9 F 18.9984	10 Ne 20.183				
11 Na 22.9898	12 Mg 24.312												17 Cl 35.453	18 Ar 39.948				
19 K 39.102	20 Ca 40.08	21 Sc 44.956	22 Ti 47.88	23 V 50.942	24 Cr 51.996	25 Mn 54.938	26 Fe 55.847	27 Co 58.9332	28 Ni 58.71	29 Cu 63.54	30 Zn 65.37	31 Ga 69.72	32 Ge 72.59	33 As 74.9216	34 Se 78.96	35 Br 79.909	36 Kr 83.80	
37 Rb 85.47	38 Sr 87.62	39 Y 88.905	40 Zr 91.22	41 Nb 92.906	42 Mo 95.94	43 Tc (99)	44 Ru 101.07	45 Rh 102.905	46 Pd 106.4	47 Ag 107.870	48 Cd 112.40	49 In 114.82	50 Sn 118.69	51 Sb 121.75	52 Te 127.60	53 I 126.904	54 Xe 131.30	
55 Cs 132.905	56 Ba 137.34	*57 La 138.91	72 Hf 178.49	73 Ta 180.948	74 W 183.85	75 Re 186.2	76 Os 190.2	77 Ir 192.2	78 Pt 195.09	79 Au 196.967	80 Hg 200.59	81 Tl 204.37	82 Pb 207.19	83 Bi 208.980	84 Po [210]	85 At [210]	86 Rn [222]	
87 Fr [223]	88 Ra [226]	†89 Ac [227]	104 Rf [261]	105 Db [262]	106 Sg [266]	107 Bh [262]	108 Hs [265]	109 Mt [266]	110 ? [271]	111 ? [272]	112 ? [277]							

* Lanthanide Series

Numbers in parenthesis are mass numbers of most stable or most common isotope.

Atomic weights corrected to conform to the 1963 values of the Commission on Atomic Weights.

The group designations used here are the former Chemical Abstract Service numbers.

58 Ce 140.12	59 Pr 140.907	60 Nd 144.24	61 Pm (147)	62 Sm 150.35	63 Eu 151.96	64 Gd 157.25	65 Tb 158.924	66 Dy 162.50	67 Ho 164.930	68 Er 167.26	69 Tm 168.934	70 Yb 173.04	71 Lu 174.97
90 Th 232.038	91 Pa (231)	92 U 238.03	93 Np [237]	94 Pu [242]	95 Am [243]	96 Cm [247]	97 Bk [247]	98 Cf [249]	99 Es [254]	100 Fm [253]	101 Md [256]	102 No [256]	103 Lr [257]

† Actinide Series

NYNORSK

UNIVERSITETET I BERGEN

EKSAMEN I MATEMATISK-NATURVITSKAPELEGE FAG

EMNE KJEM110 / FARM110 - KJEMI OG ENERGI
TORS DAG 4. JUNI 2009, 0900 – 1300

Oppgavesettet er på 4 sider medrekna periodesystemet.

Tillette hjelpemiddel: Godkjend kalkulator.

Gasskonstanten $R = 0,08206 \text{ L atm K}^{-1} \text{ mol}^{-1} = 8,314 \text{ J mol}^{-1} \text{ K}^{-1}$

Faradays konstant $F = 96500 \text{ C mol}^{-1}$

Lysfarten $c = 3,00 \times 10^8 \text{ m s}^{-1}$

Plancks konstant $h = 6,63 \times 10^{-34} \text{ J s}$

Integrerte fartslover: $\ln[A] = \ln[A_0] - kt$

$1/[A] = 1/[A]_0 + kt$

Gibbs fri energi: $\Delta G = \Delta G^0 + RT \ln Q$

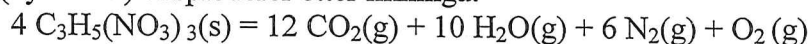
$\Delta G = -nFE_{\text{celle}}$

Henderson-Hasselbalch-ligningen: $\text{pH} = \text{pK}_a + \log([\text{base}]/[\text{syre}])$

Oppgave 1

Nitroglyserin (dynamitt) eksploderer etter likninga:

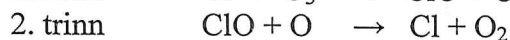
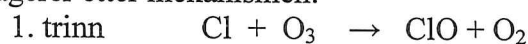

Rekn ut volumet av gassen som blir danna ved 100°C og $1,0 \text{ atm}$ når $2,0 \text{ mol}$ nitroglyserin eksploderer. Gå ut frå at reaksjonen går fullstendig mot høgre.

Kva blir partialtrykket av $\text{CO}_2(\text{g})$ i produktblandinga?

Oppgave 2

Nedbrytinga av ozonlaget i stratosfæren aukar kraftig ved utslepp av klorfluorkarbon der klorradikal reagerer etter mekanismen:

Kva blir totalreaksjonen? Kva er katalysator og kva er mellomprodukt i reaksjonsmekanismen for dekomponeringa av ozon? Grunngi svara.

Kva er aktiveringsenergi? Korleis påverkar ein katalysator aktiveringsenergien til reaksjonen?

Oppgave 3

Eddiksyre (CH_3COOH) blir titrert med NaOH . Korleis kan du bruke titrerkurva til å finne syrekonstanten til eddiksyre? Forklar kvifor løysninga blir basisk ved ekvivalenspunktet. Syrekonstanten til eddiksyre er $1,8 \times 10^{-5}$. Kva blir basekonstanten for den korresponderande basen?

Ein student skal lage ei bufferløysning med $\text{pH} = 4,00$ ved å blande eddiksyre og natriumacetat. Kva må forholdet mellom konsentrasjonane, $[\text{CH}_3\text{COONa}]/[\text{CH}_3\text{COOH}]$, vere for å få dette til?

Oppgave 4

Skriv ned termodynamikken sine tre lover.

Bruk termodynamikken si 2. lov til å vise at endringa i Gibbs fri energi for systemet blir negativ for ein spontan prosess ($\Delta G_{\text{syst}} < 0$). Entropiendringa for omgjevnadane kan setjast lik $\Delta S_{\text{omg}} = -\Delta H_{\text{syst}}/T$.

Kva er kravet for at systemet skal vere i jamvekt?

Oppgave 5

Americium-241 ($^{241}_{95}\text{Am}$) blir ofte brukt i røykvarslarar fordi isotopen har lang halveringstid (458 år), og fordi han sender ut alfapartiklar som har nok energi til å ionisere luftmolekyl. Kva for isotop blir danna ved den radioaktive prosessen? Skriv ei balansert likning for kjernereaksjonen.

Rekn ut fartskonstanten for desintegrasjonen. Kor lang tid vil det ta før mengda av Americium er redusert med 10%?

Oppgave 6

Den radioaktive Co-60 isotopen blir brukt innan nukleærmedisin for behandling av visse krefttypar. Isotopen sender ut gammastråling med energi $2,4 \times 10^{-13}$ J/foton. Rekn ut frekvens (i Hz) og bylgjelengd (i nanometer) for denne strålinga.

Jamfør gammastråling med alfa- og betastråling.

Oppgave 7

Skriv fullstendig elektronkonfigurasjon for eit fluoratom ved hjelp av eit orbitaldiagram (boksdiagram). Kva for kvantetal er moglege for eit 2p elektron? Kva for prinsipp avgjer elektronfordelinga i orbitalane til fluor? Gjer greie for desse prinsippa. Er fluoratomet paramagnetisk?

Oppgave 8

Elektronegativiteten til H er 2,1 og til F 4,0. Kva betyr dette for elektronfordelinga i HF molekylet? Kva type binding er det i molekylet? Har molekylet eit dipolmoment? Grunngi svara.

Teikn Lewis-strukturen til HF molekylet. Kva formelle ladningar får atoma i molekylet etter denne teorien? Medfører dei formelle ladningane eit dipolmoment for molekylet?

Korleis vil du skildre bindinga i HF molekylet ved hjelp av valensbindingsteorien?

Oppgave 9

Kva for intermolekylære krefter er til stades i væsker? Korleis blir kokepunktet til ei sambinding definert?

Sambindingane dimetyleter ($\text{CH}_3\text{-O-CH}_3$), propan ($\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CH}_3$) og etanol ($\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-OH}$) har alle omlag same molmasse, men svært ulike kokepunkt. Kva er grunnen til dette? Kva for sambinding vil ha høgast og kva for ei vil ha lågast kokepunkt? Grunngi svaret.

Oppgave 10

Forklar korleis løysningsevna av gassar er avhengig av trykk og temperatur.

Ein colaboks inneheld CO_2 gass under trykk. Gå ut frå at CO_2 gassen fylgjer Henrys lov ($c = kP$) og rekn ut løysningsevna (mol/L) i boksen ved $25\text{ }^\circ\text{C}$ når CO_2 trykket er $4,0\text{ atm}$. Henrys konstant for CO_2 ved $25\text{ }^\circ\text{C}$ er $0,034\text{ mol/L atm}$.

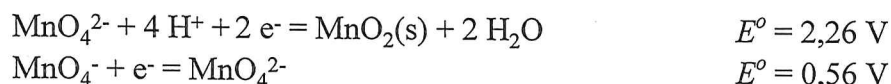
Oppgave 11

Ein målesylinder med 100 g $1,00\text{ M NaOH}$ ved ein temperatur på $20,4\text{ }^\circ\text{C}$ blir tømnd over i eit kalorimeter. Kalorimeteret inneheld 100 g $1,00\text{ M HCl}$ med ein temperatur på $21,0\text{ }^\circ\text{C}$. Temperaturen i kalorimeteret etter blandinga blir $27,0\text{ }^\circ\text{C}$. Finn reaksjonsentalpien pr. mol mellom HCl og NaOH når kalorimeterkonstanten er $40,9\text{ J K}^{-1}$ og den spesifikke varmekapasiteteten til vatn er $4,184\text{ J g}^{-1}\text{ K}^{-1}$.

ΔH_f° for $\text{H}^+(\text{aq})$, $\text{OH}^-(\text{aq})$ og $\text{H}_2\text{O}(\text{l})$ er respektive, 0 , $-230,1$, og $-285,8\text{ kJ/mol}$. Kva blir reaksjonsvarmen for $\text{HCl}(\text{aq}) + \text{NaOH}(\text{aq})$ etter dette?

Oppgave 12

På laboratoriet blir nokre red-oks reaksjonar med mangansambindingar undersøkt. I eit av forsøka blir ei basisk løysning av MnO_4^{2-} surgjort med $2,5\text{ M H}_2\text{SO}_4$. Etter at sentrifugerøyret har stått ei stund i vassbad, blir blandinga sentrifugert. Skriv ei balansert reaksjonslikning når halvreaksjonar og standard halvcellepotensial er gitt:

Finn E°_{celle} for reaksjonen og gjer greie for fargeendringa. Kva blir ein slik reaksjon kalla? Rekn også ut ΔG° og jamvektskonstanten for reaksjonen ved $25,0\text{ }^\circ\text{C}$.

PERIODIC CHART OF THE ELEMENTS

IA	IIA	IIIB	IVB	VB	VIB	VIIB	VIII	IB	IIB	IIIA	IVA	VA	VIA	VIIA	INERT GASES			
1 H 1.00797										2 He 4.0026								
3 Li 6.939	4 Be 9.0122									9 F 18.9984	10 Ne 20.183							
11 Na 22.9898	12 Mg 24.312									13 Al 26.9815	14 Si 28.086	15 P 30.9738	16 S 32.064	17 Cl 35.453	18 Ar 39.948			
19 K 39.102	20 Ca 40.08	21 Sc 44.956	22 Ti 47.90	23 V 50.942	24 Cr 51.996	25 Mn 54.9380	26 Fe 55.847	27 Co 58.9332	28 Ni 58.71	29 Cu 63.54	30 Zn 65.37	31 Ga 69.72	32 Ge 72.59	33 As 74.9216	34 Se 78.96	35 Br 79.909	36 Kr 83.80	
37 Rb 85.47	38 Sr 87.62	39 Y 88.905	40 Zr 91.22	41 Nb 92.906	42 Mo 95.94	43 Tc (99)	44 Ru 101.07	45 Rh 102.905	46 Pd 106.4	47 Ag 107.870	48 Cd 112.40	49 In 114.82	50 Sn 118.69	51 Sb 121.75	52 Te 127.60	53 I 126.904	54 Xe 131.30	
55 Cs 132.905	56 Ba 137.34	*57 La 138.91	72 Hf 178.49	73 Ta 180.948	74 W 183.85	75 Re 186.2	76 Os 190.2	77 Ir 192.2	78 Pt 195.09	79 Au 196.967	80 Hg 200.59	81 Tl 204.37	82 Pb 207.19	83 Bi 208.980	84 Po (210)	85 At (210)	86 Rn (222)	
87 Fr (223)	88 Ra (226)	†89 Ac (227)	104 Rf (261)	105 Db (262)	106 Sg (266)	107 Bh (262)	108 Hs (265)	109 Mt (266)	110 ? (271)	111 ? (272)	112 ? (277)							
* Lanthanide Series																		
58 Ce 140.12	59 Pr 140.907	60 Nd 144.24	61 Pm (147)	62 Sm 150.35	63 Eu 151.96	64 Gd 157.25	65 Tb 158.924	66 Dy 162.50	67 Ho 164.930	68 Er 167.26	69 Tm 168.934	70 Yb 173.04	71 Lu 174.97					
† Actinide Series																		
90 Th 232.038	91 Pa (231)	92 U 238.03	93 Np (237)	94 Pu (242)	95 Am (243)	96 Cm (247)	97 Bk (247)	98 Cf (249)	99 Es (254)	100 Fm (253)	101 Md (256)	102 No (256)	103 Lr (257)					

Numbers in parenthesis are mass numbers of most stable or most common isotopes.

Atomic weights corrected to conform to the 1963 values of the Commission on Atomic Weights.

The group designations used here are the former Chemical Abstract Service numbers.

UNIVERSITETET I BERGEN
EKSAMEN I MATEMATISK-NATURVITENSKAPELIGE FAG

EMNE KJEM110 / FARM110 - KJEMI OG ENERGI

MANDAG 9. JUNI 2008, 0900 – 1300

Oppgavesettet er på 4 sider medregnet periodesystemet.

Tillatte hjelpemidler: Godkjent kalkulator.

Gasskonstanten $R = 0,08206 \text{ L atm K}^{-1} \text{ mol}^{-1} = 8,314 \text{ J mol}^{-1} \text{ K}^{-1}$

Faradays konstant $F = 96500 \text{ C mol}^{-1}$ Lyshastigheten $c = 3,00 \times 10^8 \text{ m s}^{-1}$

Plancks konstant $h = 6,63 \times 10^{-34} \text{ J s}$

Integrerte hastighetslover: $\ln[A] = \ln[A_0] - kt$ $1/[A] = 1/[A]_0 + kt$

Clausius-Clapeyrons ligning: $\ln P = -\Delta H/RT + C$

Gibbs energi: $\Delta G = \Delta G^\circ + RT \ln Q$ $\Delta G = -nFE_{\text{celle}}$

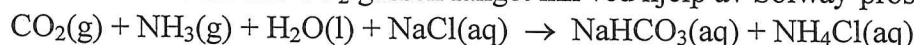

Oppgave 1

En prøve av naturgass fra Nordsjøen inneholder 8,24 mol CH_4 , 0,421 mol C_2H_6 og 0,116 mol C_3H_8 . Finn molbrøken til C_2H_6 . Hvis totaltrykket til gassene i rørledningen er 4,00 atm, hva er partialtrykket til etan (C_2H_6)?

Oppgave 2

I enkelte varmekraftverk blir CO_2 gassen fanget inn ved hjelp av Solway-prosessen:

Hvor mange kg NaHCO_3 blir dannet når 1000 liter CO_2 fanges inn?

Anta at trykket er 1,00 atm og at temperaturen er 25 °C. Molmassen for NaHCO_3 er 84,01 g/mol.

Vil entropien øke eller minke for denne prosessen? Begrunn svaret. Hvorfor må prosessen være eksoterm for at reaksjonen skal være spontan?

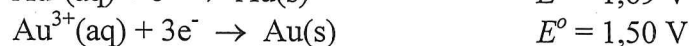
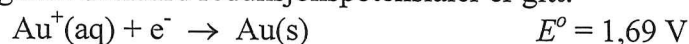
Oppgave 3

For reaksjonen $\text{C}(\text{diamant}) \rightarrow \text{C}(\text{grafitt})$ er $\Delta G^\circ = -2,9 \text{ kJ/mol}$ ved 25 °C. Hva blir likevektskonstanten for reaksjonen?

Hvorfor observerer vi aldri at diamanter blir omdannet til grafitt ved denne temperaturen?

Oppgave 4

Følgende standard reduksjonspotensialer er gitt:

Hva blir ΔG° for reaksjonen $3\text{Au}^+(\text{aq}) = 2\text{Au}(\text{s}) + \text{Au}^{3+}(\text{aq})$ ved 25°C ?
Hva kalles en slik reaksjon?

Et metallstykke blir gullforgylt ved elektrolyse av AuCl_3 løst i vann. Beregn hvor mange gram gull som blir avsatt på 3,0 minutter når strømstyrken er konstant og lik 10 A.

Oppgave 5

PET (Positron-Emisjons-Tomografi) er en kjernemedisinsk metode for å påvise kreft. Det vanligste radiofarmasøytiske preparatet for kliniske PET-undersøkelser er ^{18}F -FDG (fluorodioksyglukose). ^{18}F isotopen sender ut et positron og har en halveringstid på 109 min. Beregn hastighetskonstanten for desintegrasjonen. Hvor lang tid vil det ta før mengden av ^{18}F isotopen er redusert til en tredjedel av opprinnelig mengde?

Oppgave 6

Ved kliniske PET-undersøkelser vil positronet treffe et elektron i vevet og det sendes ut to høyenergetiske gammastråler ($^0_0\gamma$) i stikk motsatt retning. Skriv en ligning for denne prosessen. Hva er karakteristisk for gammastråling sammenlignet med alfa og beta stråling?

Energien til gammastrålingen er $8,187 \times 10^{-14}$ J/foton. Beregn frekvens og bølgelengde i nanometer for denne strålingen.

Oppgave 7

Benytt formelle ladninger til å finne de mest sannsynlige Lewis-strukturene for ozon, O_3 , og azidionet, N_3^- . Bruk VSEPR teorien til å bestemme geometriene til O_3 og N_3^- . Har forbindelsene dipolmoment? Begrunn svaret.

Oppgave 8

Bruk molekylorbitalteorien til å tegne et energinivådiagram for H_2 molekylet. Vis på figuren posisjonen til bindende og antibindende molekylorbitaler. Er bindingen mellom hydrogenatomene en sigma- eller pi-binding?

Bruk molekylorbitaldiagrammet for H_2 til å bestemme bindingsorden for H_2^+ , H_2 , He_2^+ og He_2 . Hvilke av forbindelsene er paramagnetiske?

Oppgave 9

Hvordan kan du forklare den empiriske regelen om at like forbindelser løser seg lett i hverandre? Gi to eksempler på denne regelen.

Hvilke faktorer bestemmer løsningsentalpien for en forbindelse? Når ammoniumnitrat (NH_4NO_3) løser seg i vann minker temperaturen. Hvordan kan du forklare at forbindelsen likevel løser seg?

Oppgave 10

Ved 1,0 atm trykk sublimerer CO₂ ved -78°C. Trippelpunktet for CO₂ er ved 5,2 atm og -57°C. Skissér fasediagrammet (P,T diagrammet) for CO₂. Merk av på figuren områdene for fastfase, væskefase og gassfase.

Hva vil det si at CO₂ sublimerer? Bruk de oppgitte verdiene til å beregne sublimeringsvarmen for CO₂. Anta at Clausius-Clapeyrons ligning gjelder.

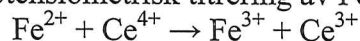
Oppgave 11

På laboratoriet blir eddiksyre CH₃COOH titrert med NaOH. Lag en skisse av titerkurven for denne titreringen. Merk av bufferområdet og ekvivalenspunktet på kurven. Beregn konsentrasjonen av utlevert eddiksyre når 25,0 ml CH₃COOH blir titrert med 0,1000 M NaOH og forbruket av NaOH ved ekvivalenspunktet er 26,0 ml.

Hvordan kan du benytte titerkurven til å finne syrekonstanten til eddiksyre? Forklar hvorfor løsningen blir basisk ved ekvivalenspunktet. Hvilket krav må vi stille til en indikator som skal brukes til denne titreringen?

Oppgave 12

I en potensiometrisk titrering av Fe²⁺ med Ce⁴⁺ skjer følgende reaksjon:

Hva er [Ce⁴⁺] konsentrasjonen i byretten når antall mol Fe²⁺ i løsningen ved starten er 3,11x10⁻³ mol og forbruket av Ce⁴⁺ fra byretten ved ekvivalenspunktet er 26,3 ml?

Beregn cellepotensialet ved ekvivalenspunktet når følgende informasjon er gitt:

$$E_{\text{celle}} = E_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^{\circ} - 0,05916 \log\left(\frac{[\text{Fe}^{2+}]}{[\text{Fe}^{3+}]}\right) - E_{\text{ref}}$$

$$E_{\text{celle}} = E_{\text{Ce}^{4+}/\text{Ce}^{3+}}^{\circ} - 0,05916 \log\left(\frac{[\text{Ce}^{3+}]}{[\text{Ce}^{4+}]}\right) - E_{\text{ref}}$$

der $E_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^{\circ} = 0,68\text{V}$, $E_{\text{Ce}^{4+}/\text{Ce}^{3+}}^{\circ} = 1,44\text{V}$ og $E_{\text{ref}} = 0,23\text{V}$?

PERIODIC CHART OF THE ELEMENTS

IA	IIA	IIIB	IVB	VB	VIB	VIIB	VIII	IIB	IIIA	IVA	VA	VIA	VIIA	GASES	INERT			
1 H 1.00797	2 He 4.0026																	
3 Li 6.939	4 Be 9.0122																	
11 Na 22.9898	12 Mg 24.312																	
19 K 39.102	20 Ca 40.08	21 Sc 44.956	22 Ti 47.88	23 V 50.942	24 Cr 51.996	25 Mn 54.938	26 Fe 55.847	27 Co 58.933	28 Ni 58.71	29 Cu 63.54	30 Zn 65.37	31 Ga 69.72	32 Ge 72.59	33 As 74.9216	34 Se 78.96	35 Br 79.909	36 Kr 83.80	
37 Rb 85.47	38 Sr 87.62	39 Y 88.905	40 Zr 91.22	41 Nb 92.906	42 Mo 95.94	43 Tc (99)	44 Ru 101.07	45 Rh 102.905	46 Pd 106.4	47 Ag 107.870	48 Cd 112.40	49 In 114.82	50 Sn 118.69	51 Sb 121.75	52 Te 127.60	53 I 126.904	54 Xe 131.30	
55 Cs 132.905	56 Ba 137.34	57 *La 138.91	72 Hf 178.49	73 Ta 180.948	74 W 183.85	75 Re 186.2	76 Os 190.2	77 Ir 192.2	78 Pt 195.09	79 Au 196.967	80 Hg 200.59	81 Tl 204.37	82 Pb 207.19	83 Bi 208.980	84 Po (210)	85 At (210)	86 Rn (222)	
87 Fr (223)	88 Ra (226)	89 *Ac (227)	104 Rf (261)	105 Db (262)	106 Sg (265)	107 Bh (262)	108 Hs (265)	109 Mt (266)	110 ? (271)	111 ? (272)	112 ? (277)							

* Lanthanide Series

Numbers in parenthesis are mass numbers of most stable or most common isotopes.

Atomic weights corrected to conform to the 1963 values of the Commission on Atomic Weights.

The group designations used here are the former Chemical Abstract Service numbers.

58 Ce 140.12	59 Pr 140.907	60 Nd 144.24	61 Pm (147)	62 Sm 150.35	63 Eu 151.96	64 Gd 157.25	65 Tb 158.924	66 Dy 162.50	67 Ho 164.930	68 Er 167.26	69 Tm 168.934	70 Yb 173.04	71 Lu 174.97
90 Th 232.038	91 Pa (231)	92 U 238.03	93 Np (237)	94 Pu (242)	95 Am (243)	96 Cm (247)	97 Bk (247)	98 Cf (249)	99 Es (254)	100 Fm (253)	101 Md (256)	102 No (256)	103 Lr (257)

† Actinide Series